

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ R.M. κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 8045/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

31 Οκτωβρίου 2013

Η απόφαση αυτή είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση R.M. κατά Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε συμβούλιο, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Isabelle Berro-Lefèvre, *πρόεδρος*

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *δικαστές*,

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος*,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 8 Ιανουαρίου και 8 Οκτωβρίου 2013,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 8045/10) η οποία στρέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και με την οποία ένας γεωργιανός υπήκοος, ο κύριος R.M. («ο προσφεύγων»), προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 26 Ιανουαρίου 2010 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Α. Κατσιαφα, δικηγόρο του Συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους του αντιπροσώπου της, κ. Κ. Παρασκευοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κ. Ζ. Χατζηπαύλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η κυβέρνηση της Γεωργίας, προς την οποία κοινοποιήθηκε η προσφυγή (άρθρα 36 § 1 της Σύμβασης και 44 § 1 α) του κανονισμού), εξέφρασε την επιθυμία της να ασκήσει το δικαίωμά της να παρέμβει στην διαδικασία. Εν τούτοις, αυτή δεν κατέθεσε παρατηρήσεις μέσα στην προθεσμία που ορίστηκε.

3. Ο προσφεύγων επικαλείται ειδικότερα την παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.

4. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2011, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1986 και είναι κάτοικος Θεσσαλονίκης.

A. Η ποινική διαδικασία

6. Ο προσφεύγων συνελήφθη στις 5 Σεπτεμβρίου 2005 ως ύποπτος διακίνησης ναρκωτικών και τέθηκε υπό προσωπική κράτηση δυνάμει εντάλματος που εκδόθηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 2005 από τον ανακριτή του Πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης. Με απόφαση της 7 Μαρτίου 2006, το συμβούλιο εφετών της Θεσσαλονίκης παρέτεινε την κράτηση του προσφεύγοντος μέχρι την δίκη του και για ένα διάστημα που δεν μπορούσε να υπερβεί το ένα έτος. Στις 23 Αυγούστου 2006, το δικαστικό συμβούλιο παρέτεινε περαιτέρω την κράτηση για ένα διάστημα έξι μηνών.

7. Με απόφαση της 14 Νοεμβρίου 2006, το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης, δικάζον ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο, έκρινε τον προσφεύγοντα ένοχο κατοχής και χρήσης ναρκωτικών και τον καταδίκασε σε ποινή κάθειρξης έξι ετών και πέντε μηνών, διάστημα από το οποίο αφαιρέθηκε ο χρόνος της προφυλάκισής του. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι η έφεση του προσφεύγοντος κατά της απόφασης αυτής δεν θα είχε αναστέλλουσα δύναμη, διότι ο τελευταίος ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνος και ύποπτος διάπραξης νέων αδικημάτων, εφόσον αφηνόταν ελεύθερος.

8. Στις 12 Νοεμβρίου 2008, το Πενταμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης, δικάζον κατ'έφεση (με διαφορετική σύνθεση), απάλλαξε τον προσφεύγοντα. Έκρινε ότι ο τελευταίος δεν είχε «οποιαδήποτε σχέση με τον τόπο στον οποίο ανακαλύφθηκαν τα ναρκωτικά ούτε πρόσβαση σε αυτά και δεν αποδείχθηκε ότι είχε κάνει χρήση τους».

9. Στις 20 Νοεμβρίου 2008, ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος.

10. Στις 20 Νοεμβρίου 2008, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του ιδίου δικαστηρίου μία αίτηση αποζημίωσης για την προσωρινή κράτηση, στην βάση του άρθρου 533 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

11. Στις 21 Μαΐου 2009, το Εφετείο Θεσσαλονίκης απέρριψε την αίτηση αυτή (απόφαση αριθ. 890/2009, η οποία καθαρογράφηκε στις 27 Ιουλίου 2009), στην βάση του άρθρου 535 § 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το δικαστήριο έκρινε ότι:

«(...) η αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη αφού από την δικογραφία προκύπτει ότι ο προσφεύγων κατέστη εσκεμμένα συνυπαίτιος της κράτησης και της καταδίκης του. Ειδικότερα, ο κατηγορούμενος δεν έδωσε σαφείς και πειστικές απαντήσεις αναφορικά με την κατοχή, μαζί με τον συγκατηγορούμενό του (...), μιας συγκεκριμένης ποσότητας ναρκωτικών, πράξη για την οποία ο τελευταίος καταδικάστηκε αναλαμβάνοντας την ευθύνη της κατοχής. Επιπλέον, ο κατηγορούμενος, πριν από την σύλληψή του, βρισκόταν στην κατοικία του συγκατηγορουμένου. Με τις υπεκφεύγουσες και ασαφείς απαντήσεις του, επιχείρησε να εγείρει αμφιβολίες σχετικά με την εμπλοκή του στο αδίκημα της κατοχής ναρκωτικών από κοινού για την οποία κατηγορήθηκε.»

B. Η διοικητική διαδικασία της απέλασης

12. Με απόφαση της 23 Νοεμβρίου 2008, ο διευθυντής της αστυνομίας Χανίων διέταξε την απέλαση του προσφεύγοντος λόγω παράνομης εισόδου στο ελληνικό έδαφος. Του παραχώρησε μία προθεσμία είκοσι ημερών για να εγκαταλείψει την χώρα. Αποφάσισε εξάλλου να μην τον διατηρήσει υπό κράτηση για τον λόγο ότι δεν ήταν ύποπτος φυγής και ότι δεν ήταν επικίνδυνος για την δημόσια τάξη και ασφάλεια.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

14. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 533 § 1

«Έχουν δικαίωμα να ζητήσουν από το Δημόσιο αποζημίωση (...) οι προσωρινά κρατηθέντες που αθωώθηκαν (...)»

Άρθρο 535 § 1

«Το Δημόσιο δεν έχει υποχρέωση για αποζημίωση, αν εκείνος που καταδικάσθηκε ή κρατήθηκε προσωρινά έγινε από πρόθεση παραίτιος της καταδίκης ή της προσωρινής κράτησης.»

Άρθρο 536

«1. Σχετικά με την υποχρέωση του Δημοσίου για αποζημίωση αποφάινεται το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση για την υπόθεση, με ιδιαίτερη ταυτόχρονη απόφαση, ύστερα από προφορική ή γραπτή αίτηση εκείνου που αθώωθηκε και αφού προηγουμένως ο αιτών και ο εισαγγελέας ακουσθούν.

2. Σε περίπτωση που γίνει δεκτή η αίτηση εκείνου που αθώωθηκε. Του επιδικάζεται κατ'αποκοπή ημερήσια αποζημίωση συνολικά για τεκμαρτή περιουσιακή ζημία και για ηθική βλάβη, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη των 3.000 δραχμών ή 8,804 ευρώ ούτε ανώτερη των 10.000 δραχμών ή 29,347 ευρώ την ημέρα και της οποίας το ύψος προσδιορίζεται αφού ληφθεί υπόψη και η οικονομική και οικογενειακή κατάσταση του δικαιούχου (...).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 2 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

15. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ο συλλογισμός που ακολούθησε το Εφετείο Κακουρηγμάτων Θεσσαλονίκης προκειμένου να απορρίψει την αίτηση του για αποζημίωση λόγω της προφυλάκισής του ήταν ασυμβίβαστος προς τον σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας, όπως αυτό προασπίζεται από το άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.»

A. Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Διαπιστώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε οποιονδήποτε λόγο απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

I. Επιχειρήματα των διαδίκων

17. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Εφετείο Κακουρηγημάτων δεν εξέφρασε αμφιβολίες ως προς την αθωότητα του προσφεύγοντος, την οποία διαπίστωσε κατά τρόπο τελεσίδικο, αλλά εξέτασε την συμπεριφορά του τελευταίου σε σχέση με την προσωρινή κράτησή του προκειμένου να κρίνει αν είχε δικαίωμα σε αποζημίωση. Στηριζόμενο πάνω στα στοιχεία του φακέλου, τα οποία αναγνώσθηκαν στο ακροατήριο, και στο σύνολο της διαδικασίας, το Εφετείο έκρινε ότι ο προσφεύγων ήταν υπεύθυνος για την κράτησή του διότι δεν έδινε σαφείς και πειστικές απαντήσεις σχετικά με την κατοχή των ναρκωτικών από τον ίδιο και τον συγκατηγορούμενό του (ο οποίος εξάλλου καταδικάστηκε). Η συμπεριφορά του προσφεύγοντος εξετάστηκε μόνον σε σχέση με την κράτησή του και όχι σε σχέση με την διάπραξη των κολασίμων πράξεων για τις οποίες κατηγορήθηκε και, στη συνέχεια, αθωώθηκε.

18. Αντίθετα με την υπόθεση *Puig Panella κατά Ισπανίας* (αριθ. 1483/02, 25 Απριλίου 2006) στην οποία τα εθνικά δικαστήρια είχαν κρίνει ότι η καταδίκη του προσφεύγοντος δεν ισοδυναμούσε με αθώωση, εν προκειμένω το Εφετείο Κακουρηγημάτων δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν είχε διαπράξει τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν, αλλά περιορίστηκε στην διατύπωση μιας αιτιολογίας ως προς την εφαρμογή του άρθρου 535 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Όμως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εκτιμήσει τις συνθήκες που οδήγησαν το εθνικό δικαστήριο στην υιοθέτηση μιας τέτοιας απόφασης αντί μιας άλλης, το δε ζήτημα της επάρκειας της αιτιολογίας μιας απόφασης εξετάζεται υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 και όχι υπό εκείνο του άρθρου 6 § 2.

19. Τέλος, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε κατά τρόπο «νομότυπο», στην αρχή βάσει ενός εντάλματος σύλληψης και των αποφάσεων του δικαστικού συμβουλίου που παρέτειναν την προσωρινή κράτησή του, και στην συνέχεια δυνάμει της απόφασης της 14 Νοεμβρίου 2006.

20. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, από την πρώτη στιγμή της σύλληψής του και κατά την προσαγωγή του ενώπιον του ανακριτή, αρνούσαν πάντοτε ότι γνώριζε ότι οι συγκατηγορούμενοί του είχαν ναρκωτικά στην κατοχή τους. Επίσης, στις αντίστοιχες απολογίες τους, οι συγκατηγορούμενοί του είχαν αρνηθεί κατηγορηματικά οποιαδήποτε σχέση του προσφεύγοντος με τα επίδικα αδικήματα. Αν το Εφετείο Κακουρηγημάτων είχε πραγματικά εξετάσει την συμπεριφορά του κατά την ανάκριση της υπόθεσης, θα είχε διαπιστώσει ότι η υπερασπιστική γραμμή του ήταν σταθερή και σαφής. Τέλος, τόσο το άρθρο 6 της Σύμβασης όσο και κάποια άρθρα του ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που καθιερώνουν το δικαίωμα

της σιωπής και της μη συμβολής του κατηγορουμένου στην ενοχοποίησή του απαγορεύουν στον δικαστή την εξαγωγή δυσμενών συμπερασμάτων για έναν κατηγορούμενο ο οποίος αρνείται να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις κατά το στάδιο της ανάκρισης.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

21. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει κατ'αρχήν ότι η Σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε να εγγυάται συγκεκριμένα και πραγματικά δικαιώματα, και όχι θεωρητικά και πλασματικά. Τούτο ισχύει και για το δικαίωμα που καθιερώνεται από το άρθρο 6 § 2 (*Allenet de Ribemont κατά Γαλλίας*, 10 Φεβρουαρίου 1995, § 35, série A no. 308). Έτσι, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 2 δεν περιορίζεται στις ποινικές διαδικασίες που εκκρεμούν, αλλά επεκτείνεται και στις δικαστικές αποφάσεις που λαμβάνονται μετά την παύση των διώξεων ή μετά από μία απαλλαγή (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Rushiti κατά Αυστρίας*, αριθ. 28389/95, 21 Μαρτίου 2000, *Lamanna κατά Αυστρίας*, αριθ. 28923/95, 10 Ιουλίου 2001 και *Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 25424/09, § 98, 12 Ιουλίου 2013).

22. Το άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης μπορεί επίσης να εφαρμοστεί σε καταστάσεις όπου ο ενδιαφερόμενος δεν αποτελεί πλέον αντικείμενο ποινικής κατηγορίας, στο μέτρο που τα ζητήματα της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου και του δικαιώματος της είσπραξης μιας αποζημίωσης για την κράτηση είναι στενά συνδεδεμένα (βλέπε *Sekanina κατά Αυστρίας*, 25 Αυγούστου 1993, § 22, série A no. 266-A). Έτσι, μία απόφαση που αρνείται στον «κατηγορούμενο», μετά την παύση της δίωξης, μία αποζημίωση για προσωρινή κράτηση μπορεί να εγείρει πρόβλημα υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 2, αν αιτιολογίες άρρηκτα συνδεδεμένες με το διατακτικό ισοδυναμούν επί της ουσίας με διαπίστωση της ενοχής χωρίς την προηγούμενη νόμιμη απόδειξή της (βλέπε, *mutatis mutandis*, την προαναφερθείσα *Puig PANELLA*, § 51).

23. Η εξέταση της νομολογίας του Δικαστηρίου αναφορικά με το άρθρο 6 § 2 δείχνει ότι δεν υπάρχει ένας μοναδικός τρόπος για να καθοριστούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες υπάρχει παραβίαση της διάταξης αυτής μέσα στο πλαίσιο μιας διαδικασίας μεταγενέστερης του κλεισίματος μιας ποινικής διαδικασίας. Όπως αποδεικνύει η νομολογία του Δικαστηρίου, τα πράγματα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την φύση και τις συνθήκες της διαδικασίας μέσα στο πλαίσιο της οποίας υιοθετήθηκε η επίδικη απόφαση. Σε κάθε περίπτωση, και ανεξάρτητα από την

υιοθετούμενη προσέγγιση, οι όροι που χρησιμοποιούνται από την αρχή η οποία αποφαίνεται λαμβάνουν κρίσιμη σημασία, όταν πρόκειται να εκτιμηθεί η συμβατότητα προς το άρθρο 6 § 2 της απόφασης και του ακολουθηθέντος συλλογισμού (βλέπε, για παράδειγμα, *Υ κατά Νορβηγίας*, αριθ. 56568/00, §§ 43-46, CEDH 2003-XI, *Ο. κατά Νορβηγίας*, αριθ. 29327/95, §§ 39-40, CEDH 2003-II, *Hammern κατά Νορβηγίας*, αριθ. 30287/96, §§ 47-48, 11 Φεβρουαρίου 2003, *Baars κατά Ολλανδίας*, αριθ. 44320/95, §§ 29-31, 28 Οκτωβρίου 2003, *Reeves κατά Νορβηγίας*, (déc.), αριθ. 4248/02, 8 Ιουλίου 2004, *Panteleyenko κατά Ουκρανίας*, αριθ. 11901/02, § 70, 29 Ιουνίου 2006, *Grabtchouk κατά Ουκρανίας*, αριθ. 8599/02, § 45, 21 Σεπτεμβρίου 2006 και *Κώνστας κατά Ελλάδας*, αριθ. 53466/07, § 34, 24 Μαΐου 2011).

24. Το Δικαστήριο καλείται λοιπόν να εξετάσει στην προκειμένη περίπτωση αν, με τον τρόπο που ενήργησε, με το αιτιολογικό της απόφασής του ή με την γλώσσα που χρησιμοποίησε στον συλλογισμό του, το Εφετείο Θεσσαλονίκης παραγνώρισε την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας (*Kabili κατά Ελλάδας*, αριθ. 28606/05, 31 Ιουλίου 2008).

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη επιληφθεί μιας υπόθεσης με πραγματικά περιστατικά αρκετά παρόμοια με εκείνα της παρούσας υπόθεσης. Στην πιο πάνω αναφερθείσα υπόθεση *Kabili κατά Ελλάδας*, το Εφετείο Αθηνών είχε απορρίψει το αίτημα αποζημίωσης που είχε υποβάλει ο προσφεύγων αναφορικά με την προσωρινή κράτησή του για τον λόγο ότι, αφού παρέλειψε να αποδείξει την αθωότητά του, αυτός είχε «καταστεί οικειοθελώς ένοχος της δικής του προσωρινής κράτησης». Ο προσφεύγων ισχυριζόταν ότι οι αιτιολογίες που παρέθεσε το Εφετείο προκειμένου να απορρίψει το αίτημά του αντέβαιναν στην αρχή του τεκμηρίου αθωότητας και της κατανομής του βάρους αποδείξεως επί ποινικών υποθέσεων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι ζητήθηκε από τον προσφεύγοντα, χωρίς διάκριση ούτε επιφύλαξη, να αποδείξει την αθωότητά του σε μία περίοδο κατά την οποία αυτός απολάμβανε του τεκμηρίου της αθωότητας και ότι εξήχθησαν συνέπειες αρνητικές από την δήθεν παράλειψή του να το πράξει, ειδικότερα με την απόρριψη της αίτησης αποζημίωσής του, δεν συμβιβάζονταν με τις απαιτήσεις του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο υιοθέτησε επίσης ανάλογες σκέψεις στην απόφαση *Carreau κατά Βελγίου* (αριθ. 42924/98, § 25, 13 Ιανουαρίου 2005).

26. Εν προκειμένω, το Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης αποφάνθηκε τα ακόλουθα: «(...) η αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη αφού από την

δικογραφία προκύπτει ότι ο προσφεύγων κατέστη εσκεμμένα συνυπαίτιος της κράτησης και της καταδίκης του. Ειδικότερα, ο κατηγορούμενος δεν έδωσε σαφείς και πειστικές απαντήσεις αναφορικά με την κατοχή, μαζί με τον συγκατηγορούμενό του (...), μιας συγκεκριμένης ποσότητας ναρκωτικών, πράξη για την οποία ο τελευταίος καταδικάστηκε αναλαμβάνοντας την ευθύνη της κατοχής. Επιπλέον, ο κατηγορούμενος, πριν από την σύλληψή του, βρισκόταν στην κατοικία του συγκατηγορουμένου. Με τις υπεκφεύγουσες και ασαφείς απαντήσεις του, επιχείρησε να εγείρει αμφιβολίες σχετικά με την εμπλοκή του στο αδίκημα της κατοχής ναρκωτικών από κοινού για την οποία κατηγορήθηκε».

27. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η διατύπωση του άρθρου 535 § 1 (σύμφωνα με το οποίο το Κράτος δεν είναι υποχρεωμένο να αποζημιώσει ένα άτομο που έχει τεθεί υπό προσωρινή κράτηση, αν αυτό κατέστη οικειοθελώς υπεύθυνο της δικής του κράτησης) μπορεί να δώσει λαβή για διάφορες ερμηνείες. Έτσι όπως είναι διατυπωμένο, δείχνει να βεβαιώνει ότι ο κανόνας είναι η αποζημίωση και ότι η άρνηση της τελευταίας δεν μπορεί να αντιταχθεί παρά μόνον σε ειδικές περιπτώσεις.

28. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι φράσεις που χρησιμοποιήθηκαν από το Εφετείο Κακουρηγημάτων «ο προσφεύγων κατέστη εσκεμμένα συνυπαίτιος της κράτησης και της καταδίκης του» και «με τις υπεκφεύγουσες και ασαφείς απαντήσεις του, επιχείρησε να εγείρει αμφιβολίες σχετικά με την εμπλοκή του στο αδίκημα της κατοχής ναρκωτικών από κοινού για την οποία κατηγορήθηκε» φέρνουν την παρούσα υπόθεση κοντά στις προαναφερθείσες αποφάσεις *Capeau* και *Kabili*. Όσο για την έκφραση «επιχείρησε να εγείρει αμφιβολίες σχετικά με την εμπλοκή του στο αδίκημα», αυτή δεν θεμελιώνεται πάνω σε γεγονότα που μπορούν να αναγνωριστούν αντικειμενικώς. Εξάλλου, τέτοιες εκφράσεις παραγνωρίζουν την αρχή που αποτελεί την ίδια την ουσία της άμυνας ενός κατηγορουμένου: το να επιχειρήσει να αποδείξει ότι είναι ξένος προς το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται. Οι πιο πάνω αναφερόμενες φράσεις φαίνονται τέλος να υπονοούν ότι, παρά την απόφαση της αθώωσης στην οποία κατέληξε, το Εφετείο Κακουρηγημάτων είχε εμμένουσες υποψίες ως προς την αθωότητα του προσφεύγοντος. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο δεν μπορεί παρά να σημειώσει ότι τα στοιχεία πάνω στα οποία βασίστηκε το Εφετείο Κακουρηγημάτων προκειμένου να αποφανθεί επί του αιτήματος αποζημίωσης ήταν εκείνα που είχαν οδηγήσει στην αθώωση του προσφεύγοντος.

29. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

30. Επικαλούμενος το άρθρο 5 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται για το ότι κρατήθηκε επί 1.171 ημέρες και το ότι η αίτηση αποζημιώσεώς του απορρίφθηκε ενώ αυτός είχε απαλλαγεί τελεσίδικα. Επικαλούμενος, εξάλλου, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7, ο προσφεύγων παραπονείται ότι υπήρξε το αντικείμενο απέλασης λόγω του ότι δεν μπόρεσε, εξαιτίας του εγκλεισμού του, να ανανεώσει την άδεια παραμονής και την άδεια εργασίας του.

31. Σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 5, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 5 § 1 γ) και α). Στο μέτρο που ο προσφεύγων παραπονείται για το ότι δεν εισέπραξε την αποζημίωση για την προσωρινή κράτησή του, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα αποζημίωσης που προβλέπεται από το άρθρο 5 § 5 υποθέτει ότι μία παραβίαση μιας από τις υπόλοιπες παραγράφους (1, 2, 3 ή 4) του ίδιου άρθρου έχει αποδειχθεί από μία εθνική αρχή ή από το Δικαστήριο (*N.C. κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 24952/94, § 49, CEDH 2002-X). Όμως, τούτο δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.

32. Σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7, το Δικαστήριο σημειώνει ότι είναι πρόωρη: ο προσφεύγων έχει ήδη εισαγάγει μία διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά της απόφασης απέλασης και κανένα μέτρο απέλασής του δεν εκκρεμεί σήμερα.

33. Εξ αυτών έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

34. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει παρά ατελή μόνο εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

35. Ο προσφεύγων ζητεί κατ'αρχήν 54.463,21 ευρώ (EUR) για την υλική υποστηρίζει ότι υπέστη. Υπογραμμίζει ότι, από τον Οκτώβριο 2001 μέχρι τον Απρίλιο 2005, εργαζόταν ως οικοδόμος σε μία κατασκευαστική εταιρεία με ημερομίσθιο 46,51 ευρώ και ότι, αν είχε αφεθεί ελεύθερος, θα είχε εργαστεί σε άλλη κατασκευαστική εταιρεία. Για την ηθική βλάβη, αυτός ζητεί το ποσό των 900.000 ευρώ για τον λόγο ότι έχασε την δουλειά του και την δυνατότητα να ανανεώσει την άδεια παραμονής του και να εργαστεί στην Ελλάδα.

36. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να εικάσει την έκβαση της διαδικασίας για την αποζημίωση, αν δεν είχε παραγνωρισθεί το τεκμήριο αθωότητας. Σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, υποστηρίζει ότι ούτε εδώ υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης βλάβης, εφόσον στην περίπτωση αυτή δεν προσβαλλόταν η νομιμότητα της κράτησης του προσφεύγοντος. Η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση, αλλά, εφόσον το Δικαστήριο έκρινε αναγκαία την επιδίκαση μιας αποζημίωσης, αυτή δεν θα έπρεπε να υπερβεί τις 2.000 ευρώ.

37. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η μοναδική βάση που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την παροχή δίκαιης ικανοποίησης είναι η προσβολή της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας στην διαδικασία αποζημίωσης ενώπιον του Εφετείου. Δεν θα μπορούσε ασφαλώς να εικάσει ποια θα μπορούσε να είναι η έκβαση της διαδικασίας σε αντίθετη περίπτωση, αλλά δεν θεωρεί παράλογο να σκεφθεί ότι ο ενδιαφερόμενος υπέστη μια απώλεια πραγματικών πιθανοτήτων (βλέπε, *mutatis mutandis*, την προαναφερθείσα απόφαση *Kabali*, § 34). Σε αυτό προστίθεται μία ηθική βλάβη, την οποία η διαπίστωση της παραβίασης που αναγράφεται στην παρούσα απόφαση δεν επαρκεί για να επανορθώσει. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 10.000 ευρώ, πλέον πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για φόρο.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

38. Ο προσφεύγων ζητεί επίσης 3.300 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, από τα οποία 520 ευρώ για την διαδικασία ενώπιον του ανακριτή, 415 ευρώ για εκείνην ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου, 955 ευρώ για εκείνην ενώπιον του Εφετείου

Κακουρηγημάτων στο πρώτο βαθμό και 1.410 ευρώ για εκείνην ενώπιον του Εφετείου Κακουρηγημάτων στην κατ'έφεση δίκη.

39. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι τα έξοδα αυτά δεν έχουν σχέση αιτιο-αιτιατού έναντι της παραβίασης του άρθρου 6 § 2, διότι αφορούν την ποινική διαδικασία την σχετική με τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν ο προσφεύγων και όχι την διαδικασία αποζημίωσης.

40. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επιτύχει την επιδίκαση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του, παρά μόνον στο μέτρο που θα αποδειχθεί το πραγματικό τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας (δίκαιη ικανοποίηση)* [GC], αριθ. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

41. Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη τα αποδεικτικά που έχει στην διάθεσή του και τα κριτήρια που μνημονεύονται πιο πάνω, το Δικαστήριο απορρίπτει το αίτημα το σχετικό με τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αφού τα δικαιολογητικά που προσκομίστηκαν από τον προσφεύγοντα αφορούν μόνον την ποινική διαδικασία και τα σχετικά έξοδα δεν θα μπορούσαν να έχουν γίνει για να παρεμποδιστεί η παραβίαση ή να εξαιρεθούν οι συνέπειές της. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα στα οποία ο προσφεύγων υποβλήθηκε για τις ανάγκες της εκπροσώπησής του ενώπιόν του, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι αυτός δεν διατυπώνει κάποια αξίωση. Δεν του επιδικάζει συνεπώς κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

42. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. *Κηρύσσει*, ομόφωνα, την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.
2. *Αποφαίνεται*, με ψήφους τέσσερις έναντι τριών, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται*, με ψήφους τέσσερις έναντι τριών:

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 10.000 EUR (δέκα χιλιάδες ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για φόρο, για την ηθική βλάβη,

β) ότι, από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπως αυτό θα ισχύει τότε, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει*, ομόφωνα, το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά το υπερβάλλον.

Συντάχθηκε στην γαλλική γλώσσα και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 31 Οκτωβρίου 2013, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

Søren Nielsen

Βοηθός Γραμματέως

Isabelle Berro-Lefèvre

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση έχει συναφθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, η έκθεση της χωριστής γνώμης των δικαστών Isabelle Berro-Lefèvre, Σισιλιάνου και Møse.

I.B.L.

S.N.

ΚΟΙΝΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ
BERRO-LEFEVRE, ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΜØSE

1. Με όλον τον οφειλόμενο στην πλειοψηφία σεβασμό, δεν μπορούμε να συνταχούμε με την διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης. Κατά την άποψή μας, η παρούσα υπόθεση προσεγγίζει με διάφορες πλευρές της αρκετές βρετανικές υποθέσεις στις οποίες τα αρμόδια δικαστήρια είχαν αρνηθεί να επιδικάσουν σε αθωωθέντες προσφεύγοντες τα έξοδα υπεράσπισής τους. Όταν αποφάνθηκε επί των υποθέσεων αυτών, το Δικαστήριο στηρίχθηκε πάνω σε ορισμένες αρχές από τις οποίες οι πλέον κατάλληλες μπορούν να συνοψισθούν ως

εξής: αφενός, η αποστολή του Δικαστηρίου συνίσταται στον καθορισμό του κατά πόσον οι αιτιολογίες με τις οποίες ο αρμόδιος δικαστής αρνείται να επιδικάσει τα έξοδα στηρίζονται σε μία υποψία ως προς την αθωότητα του αθωωθέντος προσφεύγοντος και, αφετέρου, η άρνηση της επιδίκασης δεν είναι ασυμβίβαστη με το τεκμήριο αθωότητας, όταν ο αρμόδιος δικαστής θεωρεί ότι ο προσφεύγων συνέβαλε στην δημιουργία υποψίας σε βάρος του και στην πεποίθηση των διοικητικών αρχών ότι τα στοιχεία της κατηγορίας ήσαν ισχυρότερα από ό,τι στην πραγματικότητα, αν, για παράδειγμα, ο προσφεύγων άσκησε το δικαίωμά του στην σιωπή (*Ashendon και Jones κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 35730/07 και αριθ. 4285/08, § 49, 13 Σεπτεμβρίου 2011, και νομολογία που αναφέρεται στην απόφαση αυτή).

2. Είναι αληθές ότι η διατύπωση του άρθρου 5356 § 1 του ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (σύμφωνα με το οποίο το Δημόσιο δεν είναι υποχρεωμένο να αποζημιώσει κάποιον ο οποίος τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση, αν αυτός «έγινε από πρόθεση παραίτιος της καταδίκης ή της προσωρινής κράτησής του») μπορεί να δώσει αφορμή για διάφορες ερμηνείες. Όπως είναι διατυπωμένο, φαίνεται να βεβαιώνει ότι ο κανόνας είναι η αποζημίωση και ότι η άρνηση της τελευταίας δεν μπορεί να αντισταχθεί παρά μόνον σε ειδικές περιπτώσεις.

3. Το Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος στην βάση της πιο πάνω διάταξης αναφέροντας τα εξής: «(...) η αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη αφού από την δικογραφία προκύπτει ότι ο προσφεύγων κατέστη εσκεμμένα συνυπαίτιος της κράτησης και της καταδίκης του. Ειδικότερα, ο κατηγορούμενος δεν έδωσε σαφείς και πειστικές απαντήσεις αναφορικά με την κατοχή, μαζί με τον συγκατηγορούμενό του (...), μιας συγκεκριμένης ποσότητας ναρκωτικών, πράξη για την οποία ο τελευταίος καταδικάστηκε αναλαμβάνοντας την ευθύνη της κατοχής. Επιπλέον, ο κατηγορούμενος, πριν από την σύλληψή του, βρισκόταν στην κατοικία του συγκατηγορουμένου. Με τις υπεκφεύγουσες και ασαφείς απαντήσεις του, επιχείρησε να εγείρει αμφιβολίες σχετικά με την εμπλοκή του στο αδίκημα της κατοχής ναρκωτικών από κοινού για την οποία κατηγορήθηκε.»

4. Το Δικαστήριο απέδιδε πάντοτε μεγάλη σημασία στους όρους που χρησιμοποιούνται από την αρχή που αποφαινεται (*Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC] αριθ. 25424/09, παρ. 126, 12 Ιουλίου 2013). Εκτιμούμε ότι οι όροι που χρησιμοποιήθηκαν από το Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης είναι διατυπωμένοι με προσοχή. Κατά την άποψή μας και αντίθετα με την γνώμη της

πλειοψηφίας, οι όροι αυτοί έρχονται σε αντίθεση με εκείνους που χρησιμοποιήθηκαν στην υπόθεση *Kabili κατά Ελλάδας* (αριθ. 28606/05, 31 Ιουλίου 2008), όπου το Δικαστήριο είχε διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 2, διότι το Εφετείο Αθηνών είχε απορρίψει την αίτηση αποζημίωσης που είχε ασκήσει ο προσφεύγων αναφορικά με την προσωρινή κράτησή του, για τον λόγο ότι αυτός, έχοντας παραλείψει να αποδείξει την αθωότητά του, είχε «καταστεί από πρόθεση παραίτιος της προσωρινής κράτησής του». Στην υπόθεση *Kabili*, το Εφετείο είχε στηριχθεί στην πραγματικότητα σε μία ανατροπή του βάρους αποδείξεως προκειμένου να αιτιολογήσει την άρνησή του, κάτι που σίγουρα δεν υφίσταται στην προκειμένη περίπτωση. Οι αιτιολογίες του Εφετείου διαφοροποιούνται και από εκείνες που χρησιμοποιήθηκαν από την βελγική επιτροπή εφέσεων επί ζητημάτων άσκοπης προληπτικής κράτησης στην υπόθεση *Capeau κατά Βελγίου* (αριθ. 42914/98, § 25, 13 Ιανουαρίου 2005), η οποία είχε απορρίψει την αίτηση αποζημίωσης του προσφεύγοντος για τον λόγο ότι ο τελευταίος δεν είχε αποδείξει την αθωότητά του.

5. Στην παρούσα υπόθεση, το Εφετείο Κακουρηγημάτων στηρίχθηκε πάνω στην αμφιλεγόμενη συμπεριφορά του προσφεύγοντος κατά το στάδιο της ανάκρισης της υπόθεσης, συμπεριφορά που είχε οδηγήσει τις διωκτικές αρχές να τον υποψιαστούν ότι εμπλέκονταν στην επίδικη υπόθεση διακίνησης ναρκωτικών. Δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν είχε διαπράξει τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν. Η συμπεριφορά του προσφεύγοντος εξετάστηκε με τον πήχη της κράτησής του και όχι με εκείνον της διάπραξης των πράξεων για τις οποίες είχε κατηγορηθεί και στην συνέχεια αθωώθηκε. Οι όροι που χρησιμοποιήθηκαν από το Εφετείο Κακουρηγημάτων δεν αμφισβήτησαν την απαλλαγή του προσφεύγοντος ούτε συνέστησαν μία μεταχείριση ασυμβίβαστη με την αθωότητα του τελευταίου (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC] αριθ. 25424/09, § 134, 12 Ιουλίου 2013).

6. Υπό το φως όσων αναφέρονται πιο πάνω, θεωρούμε ότι, με την απόρριψη της αίτησης του προσφεύγοντος για τους πιο πάνω λόγους, το Εφετείο Κακουρηγημάτων Θεσσαλονίκης δεν δημιούργησε αμφιβολίες ως προς την αθωότητα του προσφεύγοντος. Συνεπώς, κατά την άποψή μας, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 6 Νοεμβρίου 2013

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος